

Dokumenttyp Rutin	Ansvarig verksamhet Infektionskliniken Centralsjukhuset Karlstad	Organisation Region Värmland	Version 12
Dokumentägare Johan Wern Överläkare	Fastställare Birgitta Sahlström Verksamhetschef	Giltig fr.o.m. 2026-09-24	Giltig t.o.m. 2028-09-23

Vaccination mot pneumokocker

Gäller för: Hälso- och sjukvård, Kommunal vård och omsorg

Bakgrund

Risken att drabbas av pneumokockinfektion är större hos personer 65 år eller äldre samt hos personer med vissa kroniska sjukdomar eller risktillstånd.

Rekommenderad vaccination till riskgrupper

Sedan den 1 december 2022 gäller ett nationellt särskilt vaccinationsprogram. Vaccinationsprogrammet omfattar alla personer som är två år eller äldre med vissa sjukdomar eller tillstånd.

Vaccinationer som ges inom ramen för det nationella vaccinationsprogrammet för riskgrupper ska rapporteras till det nationella vaccinationsregistret. (Tabell 1)

Vaccination mot pneumokocker ska också erbjudas till alla det år de fyller 65 år. Om vaccinationen inte genomförs under det året, har personen rätt till en kostnadsfri vaccination vid ett senare tillfälle. *Dessa vaccinationer ska rapporteras till nationella vaccinationsregistret (NVR).*

Typer av pneumokockvaccin

Det finns två typer av vaccin mot pneumokocker:

- **Konjugerat polysackaridvaccin:** Det finns två aktuella vaccin med minst 20 serotyper. PCV20 (Prevenar 20, hette tidigare Apexxnar) och PCV21 (Capvaxive). PCV20 (Prevenar 20) har upphandlats nationellt och är godkänt för personer sex veckor och äldre. Från och med 1 december 2026 finns även PCV21 (Capvaxive) upphandlat och är godkänt från två års ålder som fullföljt ett pediatrikt primärvaccinationsschema mot pneumokocker. I Region Värmland är även ett annat vaccin PCV15 (Vaxneuvance) upphandlat till barnvaccinationsprogrammet.
- **Polysackaridvaccin** som innehåller antigen från pneumokockbakteriens kapsel, PPV23 (Pneumovax) som skyddar mot 23 serotyper. Detta vaccin rekommenderas i dagsläget enbart till vissa särskilda grupper, till exempel de med aspleni eller hypospleni.

Riskgrupper och val av pneumokockvaccin

Riskgrupper delas upp i två grupper, ökad risk respektive mycket hög risk för allvarlig pneumokocksjukdom.

Tabell 1. Riskgrupper som omfattas av det nationella särskilda vaccinationsprogrammet.

Riskgrupp	Exempel	Riskenivå
Aspleni eller hypospleni	Splenektomerade personer, tillstånd som medför bristande mjältnfunktion, inför planerad splenektomi.	Mycket hög risk
Likvorläckage	Likvorläckage eller barriärskada till följd av kirurgi eller trauma mot skallen.	Mycket hög risk
Nedsatt immunförsvar	Personer som har genomgått stamcells- eller benmärgstransplantation. Personer med hematologisk cancer, sicklecellanemi eller lungcancer. Vissa andra personer med gravt nedsatt immunförsvar på grund av sjukdom eller behandling som efter en individuell bedömning anses ha en hög risk för allvarlig pneumokocksjukdom.	Mycket hög risk
Cochleaimplantat	Högst risk under närmaste veckorna efter operationen.	Mycket hög risk
Cystisk fibros	–	Mycket hög risk
Organtransplantation	–	Mycket hög risk
Kronisk njursvikt	Nefrotiskt syndrom, kronisk njursjukdom stadium 4–5	Mycket hög risk
Kronisk hjärtsjukdom	–	Ökad risk
Kronisk lungsjukdom	Personer med KOL eller svår astma	Ökad risk
Tillstånd som leder till nedsatt lungfunktion eller försämrad hostkraft med sekretstagnation	Personer med vissa kroniska neurologiska sjukdomar, extrem obesitas eller Morbus Down.	Ökad risk
Kronisk leversjukdom	–	Ökad risk
Diabetes mellitus	–	Ökad risk
Personer det år de fyller 65 år (a)	–	Ökad risk

a) Gäller personer födda från och med 1961. Om en person inte blir vaccinerad under året då den fyller 65 år ska vaccinationen erbjudas vid en senare tidpunkt.

Patienter med aspleni eller hypospleni vaccineras enligt separat schema. I nuläget inkluderar det PCV21 och åtta veckor senare PPV23.

Patienter med likvorläckage vaccineras med "omvänd" ordning på vaccin dvs PPV23 och ett år senare PCV21.

Tabell 2. Ytterligare grupper med ökad risk för allvarlig pneumokocksjukdom som rekommenderas vaccination.

Riskgrupp	Exempel	Riskenivå
Personer som haft invasiv pneumokockinfektion	–	Ökad risk
Personer som är 65 år eller äldre (a)	–	Ökad risk
Personer med alkohol- eller narkotikaberoende	–	Ökad risk
Personer som röker	–	Ökad risk
Svetsare	Svetsare utsatta för toxisk rök i arbetet.	Ökad risk

a) Gäller personer födda före 1961.

Några riskgrupper är heterogena och det kan behövas en individuell bedömning. Som stöd för vissa tillstånd i "nedsatt immunförsvar" kan man använda infektionsläkarföreningens skrift "Riktlinje för vaccination vid immunsuppressiv behandling"

Samtliga personer som omfattas av rekommendationerna erbjuds en dos med ett konjugerat vaccin med minst 20 serotyper. Dosen ges minst ett år efter senaste pneumokockvaccinationen.

Från och med 1 december 2026 är PCV21 upphandlat och ska användas i första hand. Innan dess ges PCV20. Undantag ska vara ordinerade av läkare.

För barn 2–17 år, se Folkhälsomyndighetens rekommendation, *Vaccination mot pneumokockinfektion*.

Roller och ansvar

Den vårdenhet som är patientansvarig för en person med mycket hög risk för allvarlig pneumokocksjukdom ska ordinaera och genomföra vaccinationen.

Om möjlighet till genomförande av vaccination inte finns på aktuell vårdenhet kan remiss skickas till Infektionsmottagning 1 för vaccination. Ordination och önskat vaccinationsschema ska då anges i remissen.

Personer som är stamcells- eller organtransplanterade, samt personer som är splenektomerade ska remitteras till infektionsmottagningen för bedömning och vaccination.

Referenser

[Vaccinationsprogram för riskgrupper mot pneumokocker — Folkhälsomyndigheten](#)

[Rekommendationer om pneumokockvaccination till riskgrupper \(folkalsomyndigheten.se\)](#)

[Vaccination vid immunsuppression](#)

Utarbetad av: Johan Wern